

BÁC HỒ VỚI NGÀNH ĐÔNG Y

Nhà số 2, Đường Lý Thường Kiệt ở Thủ đô Hà Nội là một biệt thự nhỏ, xinh đẹp, được xây dựng từ thời Pháp thuộc. Sau Cách mạng tháng Tám năm 1945, ngôi biệt thự này được dùng làm nhà khách của Tổng cục chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam. Trong khoảng thời gian gần hai tháng mùa Hè năm 1962, nơi đây là “Phòng khám Đông Y đặc biệt” của Cục Bảo vệ sức khỏe Bộ Y tế có mời Danh y Diệp Tâm Thanh từ Bắc Kinh, Trung Quốc sang Hà Nội để điều trị kết hợp bằng Trung y cho một số vị lãnh đạo cao cấp của nước ta đang bị yếu sức. Cục Bảo vệ sức khỏe biết tôi trước đây là học trò của cụ Diệp, lại đang phụ trách bộ phận Đông y – Đông dược trong Cục, nên đã điều động tôi hàng ngày đến làm việc cùng với chuyên gia.

Đã gần một tháng, hàng ngày cứ trước 7 giờ rưỡi sáng, tôi có mặt để chuẩn bị làm việc. Nhớ lại vào sáng ngày 7-6-1962, tôi cảm giác ở đây, hôm nay có chuyện gì hơi khác. Ngoài cổng có một số người lạ mặt, đồ đạc trong nhà sắp gọn gàng, trật tự hơn. Cụ chuyên gia sao hôm nay quần áo chỉnh tề, lại xuống ngồi tại phòng khách sớm thế? Nhìn thấy tôi, cụ Diệp nói ngay:

– Tôi vừa được đồng chí phiên dịch cho hay là ít phút nữa có khách đến thăm.

– Thưa cụ, vị khách nào đấy ạ? Tôi hỏi.

Cụ chuyên gia trả lời: Tôi cũng chưa được rõ.

Tôi quan sát phòng khách: Mọi ngày thấy có ít ầm chén, hôm nay lại thấy nhiều hơn. Mọi ngày vẫn đặt thuốc lá Điện Biên hoặc Thủ đô, thì hôm nay được đổi là Ba Đình. Tôi đang định lên gác để xem phòng làm việc có cần phải chuẩn bị gì thêm không, thì thấy Bác sỹ Nhữ Thế Bảo, Cục trưởng Cục Bảo vệ sức khỏe đến. Thấy tôi, Bác sỹ Nhữ Thế Bảo hỏi ngay: “Chuẩn bị xong chưa, Khách đến đấy!”.

– Thưa anh, ai thế ? – Tôi hỏi.

– Dăm phút nữa thì sẽ biết!

Ngay lúc đó có tiếng ô tô chạy vào trong sân. Chúng tôi vội ra cửa thì thấy Hồ Chủ tịch đang từ trong chiếc ô tô kiểu “Provida”, sơn màu xám đã hơi cũ, bước xuống. Cụ Diệp Tâm Thanh đi nhanh tới ô tô. Bác Hồ bắt tay Cụ chuyên gia và giơ tay chào mọi người, rồi đi thẳng vào phòng khách. Cùng đi với Bác Hồ, có các đồng chí Vũ Kỳ (Bí thư riêng của Bác), đồng chí Lê Minh Châu (Phó Văn phòng Trung ương Đảng), đồng chí Nguyễn Khánh (Cục trưởng, Bộ Công an) và 3 đồng chí khác nữa mà tôi chưa biết tên.

Bác Hồ ngồi xuống chiếc ghế sa-lông dài, bên cạnh là chuyên gia Diệp Tâm Thanh. Các ghế khác là đồng chí Vũ Kỳ, đồng chí Lê Minh Châu, v.v... Tôi tìm ngồi cạnh Bác sỹ Nhữ Thế Bảo tận dãy ghế gần phía cửa ra vào.

Bác nói chuyện với chuyên gia Diệp Tâm Thanh bằng tiếng Trung Quốc, Bác hỏi:

– Đại phu (thầy thuốc) đã quen với khí hậu Việt Nam chưa? Ăn uống ra sao? Có hợp với khẩu vị Việt Nam không? Việc khám bệnh cho các đồng chí Việt Nam có bận không? Bệnh tình của đồng chí V thế nào? Chuyên gia Diệp trả lời: “Thưa Hồ Chủ tịch, sức khỏe của tôi tốt ạ! Khí hậu Việt Nam cũng như ở Bắc Kinh. Thức ăn Việt Nam rất ngon ạ!

Bác cười: “Ồ Việt Nam nóng hơn ở Bắc Kinh, đại phu cần chú ý. Có gì thì cứ nói với các đồng chí Việt Nam. Đừng có khách khí đấy nhé!”.

Bỗng giọng Bác trầm xuống, thông thả nói tiếp: “Đồng chí V bị bệnh hơi nặng là do làm việc nhiều quá. Các đồng chí Việt Nam hàng nay phải làm nhiều việc, lo lắng để xây dựng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc, lại còn lo đánh Mỹ – Ngụy, chúng tôi quyết tâm giải phóng miền Nam. Đế quốc Mỹ nhất định thua. Nam – Bắc nhất định thống nhất! Đại phu sang đây để điều trị bệnh cho chúng tôi, cũng là góp phần đánh Mỹ”.

Thấy mọi người đều ngồi im phăng phắc, Bác cười thoải mái, hỏi chuyện tiếp:

– “Đại phu” lần đầu sang Việt Nam, đã đi chơi đâu chưa?

– Thưa Hồ Chủ tịch, tuần trước tôi đã được đi thăm Vĩnh Kinh ạ – Diệp chuyên gia đáp.

– Thế “đại phu” có cảm tưởng gì?

Chuyên gia Diệp Tâm Thanh với giọng đầy xúc động, thông thả đáp:

– Thưa Hồ Chủ tịch, vào đến Vĩnh Linh, được đứng bên này Cầu Hiền Lương, được tận mắt thấy cảnh chia cắt: chiếc cầu thì sơn nửa đỏ nửa xanh, trên cầu có cảnh sát của Ngô Đình Diệm, kè kè súng ngắn bên hông. Bên này cầu thì có nhiều người, cả bộ đội lẫn người dân vẫn chơi bóng chuyền và làm ruộng. Qua ống nhòm, thấy bên kia cầu không một bóng người, chỉ thấy nhiều lô cốt.

Bác Hồ cười và nói: “Đúng rồi, bên Miền Bắc chỉ muốn hòa bình, nhưng kẻ thù lại hiếu chiến”.

Là lần đầu, được vinh dự gặp Hồ Chủ tịch tại Thủ đô Hà Nội, tôi vừa nghe Bác nói chuyện với khách, vừa chăm chú nhìn Bác: Bác Hồ chỉ mặc bộ ka ki màu vàng đã hơi cũ, chân đi đôi dép lốp, quai to. Có lúc Bác nói trực tiếp với chuyên gia Diệp bằng tiếng Trung Quốc, có lúc nói bằng tiếng Việt (có đồng chí Đảng là cán bộ của Ban đối ngoại Trung ương Đảng dịch). Bác Hồ còn rất khỏe. Trong lúc Bác nói chuyện, thỉnh thoảng Bác lấy thuốc lá riêng ở trong túi ra hút.

Trong lúc tôi đang tập trung cố ghi nhớ những hình ảnh về Bác, thì Bác nhìn tôi và hỏi: “Cháu kia làm gì ở đây?”

Bác sỹ Nhữ Thế Bảo vội thưa: “Thưa Bác, đây là anh Nguyễn Liễn, đã được học Đông – Tây ở Bắc Kinh, được Cục Bảo vệ sức khỏe cử đến để cùng làm việc với chuyên gia Diệp Tâm Thanh đây ạ!”.

Chuyên gia Diệp Tâm Thanh nói thêm: “Bác sỹ Nguyễn Liễn cũng có thời gian đến học tập tại Viện nghiên cứu Trung y Bắc Kinh, là một trong số các sinh viên Việt Nam rất cần cù đấy ạ!”.

Bác Hồ cười và xua tay, rồi nói bằng tiếng Trung Quốc với cụ Diệp Tâm Thanh : “Đại phu chớ có khen, để cháu ấy phồng mũi (tay Bác sờ lên mũi) mà chủ quan không chịu học tập thêm” (làm cho mọi người trong phòng đều cười vui vẻ). Bác lại hỏi tôi:

– Cháu có biết ở Việt Nam ngày xưa có ai là thầy thuốc Đông y giỏi không?

Tôi thưa: “Thưa Bác, cháu mới biết được có cụ Tuệ Tĩnh và cụ Hải Thượng Lãn Ông, nhưng cháu chưa được hiểu nhiều về hai cụ ấy ạ”.

Bác nói ngay: “Cụ Tuệ Tĩnh một nhà sư, lại rất giỏi về thuốc Nam ở Thế kỷ XIX, có nhiều kinh nghiệm chữa bệnh bằng cây thuốc có sẵn ở Việt Nam, đã được nhân dân suy tôn là ông Tổ thuốc Nam. Cụ Tuệ Tĩnh còn nói một câu đầy ý nghĩa là: Nam Dược trị Nam nhân để ám chỉ rằng ở Việt Nam ta có rất nhiều cây thuốc phù hợp với bệnh tật của người Việt Nam. Bác chỉ thị: “Cháu phải học thêm cả thuốc Nam”. Rồi Bác nói tiếp: “Còn cụ Hải Thượng Lãn Ông là thầy thuốc Đông y ở Thế kỷ XVII, biết đem lý luận Trung y của Trung Quốc áp dụng vào thực tiễn Việt Nam. Cũng phải linh hoạt, sáng tạo, chứ không phải áp dụng máy móc được”. Bác cười và nói tiếp: “Thuốc Tây mới vào Việt Nam hơn 100 năm nay, còn dân tộc Việt Nam đã có lịch sử 4.000 năm, mà vẫn tồn tại và phát triển tới ngày nay là nhờ có thuốc Đông y. Tây y, có cái hay, Đông y cũng có cái hay, nếu ta biết kết hợp cả Đông – Tây y để chữa bệnh cho nhân dân, thì có phải càng tốt hơn hay không?”

Tôi đã lễ phép: “Kính thưa Bác, cháu xin hứa sẽ cố gắng hết sức để thực hiện những điều Bác vừa dạy bảo ạ!”.

Bác gật đầu, cười và nói: “Thế là tốt!” Rồi Bác nhìn đồng hồ và quay sang hỏi đồng chí Lê Minh Châu: “Việc ăn, ở của Diệp “Đại phu” có chu đáo không?”

Đồng chí Lê Minh Châu thưa: “Thưa Bác, chúng cháu cũng chú ý đấy ạ!” Bác hỏi: “Nhà bếp ở đâu, dẫn Bác đi xem”.

Bác cười với chuyên gia Diệp Tâm Thanh và nói: “Tôi đi xem chỗ nấu ăn cho “Đại phu” xem thế nào?”.

Có đồng chí Lê Minh Châu hướng dẫn. Bác đứng dậy, nhanh nhẹn đi ra cửa, rồi vào thẳng nhà bếp, Bác hỏi đồng chí cấp dưỡng: “Hàng ngày ông thầy thuốc có ăn hết xuất cơm không?” Đồng chí cấp dưỡng thưa: “Thưa Bác có ạ!”. Bác tự tay mở tủ lạnh, nhìn các thức ăn, đồ uống chứa ở bên trong và đứng nhìn các bát, đĩa, đồ dùng được xếp ngăn nắp trong tray. Bác nhìn quanh bếp, rồi nói: “Người ta sang chữa bệnh cho các cán bộ nước mình, thì phải phục vụ cho chu đáo. Thức ăn không ngon, đồ

dùng không sạch, làm người ta sinh thêm bệnh thì rắc rối to đấy”. Bác lại cười và khen: “Nhà bếp tốt đấy!”.

Trong khi Bác đi thăm mọi nơi trong nhà bếp, chúng tôi đều đi theo sau. Ra đến cửa bếp, Bác dừng lại nói chuyện với

chuyên gia Diệp Tâm Thanh: “Đến giờ tôi bận việc rồi, Diệp “đại phu” cố gắng giữ gìn sức khỏe không bị ốm, để giúp đỡ chữa bệnh cho các cán bộ Việt Nam. Cảm ơn!”.

“Xin cáo lỗi!”

Bác Hồ bắt tay cụ chuyên gia Diệp Tâm Thanh, giơ tay chào và tạm biệt mọi người, rồi nhanh nhẹn bước lên ô-tô.

Bác Hồ và các đồng chí cùng đi đã ra về rồi. Cụ chuyên gia Diệp Tâm Thanh và chúng tôi còn đứng mãi ở cửa để nhìn theo, chờ cho tới khi không còn nghe thấy tiếng ô-tô của Bác nữa, thì mọi người mới giải tán. Lúc này Bác sỹ Nhữ Thế Bảo thân mật nói với: “Mình thường xuyên đi cùng Bác, mà hôm nay, lần đầu tiên mình mới nghe thấy Bác nói nhiều đến Đông y. Mừng cho cậu và ngành Đông y. Cậu nhớ lời dặn của Bác để làm cho tốt”.

Từ ngày ấy đến nay đã gần 40 năm. Đã trải qua bao nhiêu thăng trầm của đường đời, nhưng tôi vẫn tâm niệm nhớ buổi sớm hôm ấy. Chính hôm đó tôi đã ghi nhận toàn bộ câu chuyện trên đây vào nhật ký, đúng với diễn biến mộc mạc của nó để hôm nay chép ra đây.

Ngoài sự kính yêu vô vàn với vị lãnh tụ kiệt xuất của dân tộc, mà bất cứ ai đã từng gặp Bác Hồ đều không thể nào quên, đối với tôi, những lời của Bác còn là lời định hướng. Sự uyên thâm và ý thức sâu sắc về tinh hoa dân tộc trong khía cạnh y học, lời dạy của Bác về sự kết hợp Đông y với nền Y học hiện đại, là một sự dẫn dắt, mà suốt cuộc đời tôi đã đi theo.

(Trích từ sách: “55 năm Y Dược học cổ truyền dưới chính quyền cách mạng (1945-2000)” Bộ Y tế xuất bản – Hà Nội, năm 2000)

Việt Nam – Hồ Chí Minh

Tài liệu tham khảo:

<https://tennguoidepnhat.net/2012/02/11/bac-h%E1%BB%93-v%E1%BB%9Bi-nganh-dong-y/>